ۋلتتىڭ كۆلدەنۇى جولىندا . درجۇرەك قۇرباندار شەجىرەسى

"تىنىشتىق قورعاۋشىسى" ياڭ سۇڭلين

شينجۋا اگەنتىگىنىڭ نانجىڭنەن بەرگەن حابارى (ئەتلىشى **چيۇ بيڭچيڭ**). جياڭسۇدىڭ شۇيجوۋىنىڭ پيجوۋ قالاسىندا لۇڭچۇانزى جوۋيۇان قابىرستانىندا ياڭ سۇڭلين قۇربانلىقى قابىرى بار. بۇل ارا وەن ازا بىلدىرە كەلەتىن تۇس ـ تۇعاندارلىق، قاراپايىم قالا حالقىنىڭ، قوعام حاۋىپسىزدىگى شەبىندەگى سوڭعى بۇلىنداردىڭ ايعى ۇزىلمەيدى.

ياڭ سۇڭلين، جياڭسۇدىڭ شۇيجوۋدىڭ شين ـ ي قالاسى جىگوۋ قالاشعى چيانبايداڭ قىستاعىنان. 1955 ـ جىلى 6 ـ ايدا دۇنيەگە كەلگەن. 1976 ـ جىلى 3 ـ ايدان 1990 ـ جىلى 11 ـ ايعا دەيىن شىنياڭ اسكەري رايونى 39 ـ جۇن 116 ـ شىسىندا اسكەري مىندەت وتەپ، بلگەرىندى ـ كەيىندى جاۋىنگەر، بانجاڭ، ورىنباسار چاڭجاڭ مىندەتتەرىن وتەگەن، اسكەري بولىمدەگى كەزىندە بلگەرىندى ـ كەيىندى تالاي رەت ماراپاتتالىپ، 3 رەت 3 ـ دارەجەلى ەڭبەك سىڭىرگەن ۋاڭ اسكەري ۇبولىم جاعىنان "لەي فىڭنان ۇيرەنۇ وزاتى" اتاعىن العان. 1990 ـ جىلى 11 ـ ايدا كاسىپ اۋىستىرىپ، پيجوۋ قالالىق قوعام حاۋىپسىزدىگى مەكەمەسىنە بولىنگەن.

2003 ـ جىلى 11 ـ ايدىڭ 3 ـ كۇنى ساعات 18 مولشەرىندە، پيجوۋ قالاسىنىڭ تيەفۇ قالاشىعندا ۇبىر ۇنومىر تاقتاسى جوق قىزىل شاعىن اۋتوبۇزى تەكسەرۋدەن باس تارتادى ۋاڭ تەرىس باعىتتا قاراۋىل ورنىن بۇزىپ قاشادى. سول كەزدە پيجوۋ قالالىق قوعام حاۋىپسىزدىگى مەكەمەسى قاتىناس شارلاۋشى ساقشى ۇلكەن اترەتى 5 ـ ورتا اترەتىنىڭ ورىنباسار جەتەكشىسى بولعان ياڭ سۇڭلين كەزەكشىلىك مىندەت وتەپ وتىرعان جەرىنەن دەرەۋ اۋتوكولىكپەن قۇعىنىدايدى. ساقشى كولىگى شاعىن اۋتوبۇزدى قۇپ جەتىپ قاتارلاسا بەرگەندە، قارسى جاق كولىكتىڭ تەرەزەسىن اشىپ، ساقشى اۋتوكولىگىنە وق اتادى ۋاڭ "ەندى قۇا بەرسەڭ، سەنى اتىپ تاستايمىن" ، ـ دەيدى.

شالعاي جەرگە ۇزاپ كەتكەندىكتەن، قولفوندا مۇلدە سيگنال بولماي، ياڭ سۇڭلين قىزمەتتەستەرىمەن حابارلاسۋعا شاراسىز قالادى. ول باسىنا تونگەن قاتەردەن تايسالماي، جالعىز ۇزى اۋتوكولىكتى ايداپ 8 كيلومەتر جەرگە دەيىن قۇعاندا، ەكى كولىك بىرنەشە رەت قاتتى سوعىلىپ، شاعىن اۋتوبۇزدى جول شەتىنە بەعىستىرىپ توقتاتادى. ياڭ سۇڭلين ملتىق، پىشاق ۇستاعان 5 بۇزاقىمەن باسىن ۇباي تىگىپ شايقاسادى. دەنەسىنە وق دارىپ جانە 30 نەشە جەرىنە پىشاق تيەدى. ۇستى ـ باسى قانعا بويالعان ول ۇبىر بۇزاقىنىڭ بىلەگىنەن قويا بەرمەي ۇستاپ الادى. دەنەسى كوپ جەردەن قاتتى جاراقاتتانىپ جەرگە جىعىلسا دا، ياڭ سۇڭلين قولىن بوساتپايدى. بۇزاقى ونىڭ قارىسىپ قاتىپ قالعان ساۋساقتارىن ۇبىر ـ بىردەن قايىرىپ اشىپ، ناق مايداننان قاشىپ كەتەدى.

8 كيلومەتر جەرگە قۇپ جەتىپ بوگەپ، 5 مينۇت جانىن سالىپ ايقاسىپ، 9 ۇتسى بىردەي كەتىلىپ سىنىپ، 37 جەردەن پىشاق جانە ۇبىر وق ۇتيپ، 14 مەتر ارالقىتاعى جەر قانعا بويالىپ... ياڭ سۇڭلين ۇزى كۇنى ـ ۇتۇنى كۇزەتكەن، سانسىز رەت شارلاعان تاس جولدا 48 جاسىندا جانىن قيادى.

قاھارماندى اتاندىرعان كۇنى كوشەدە ۇزىننان ـ ۇزاققا تىزىلگەن قوسىن پايدا بولدى. وزدىكتەرىنەن كەلىپ ونى اتاندىرعان ۋار سالا جۇرتشىلعى "قاھارمان كەتكەنمەن، اتى پيجوۋدا ماڭگى قالادى" ، "ۇترى كەزىندە اردا-گەر، ولگەندە باتىر" دەگەن كەرمە تۇلاردى ۇستاپ، وزدەرىنىڭ ياڭ سۇڭلينگە دەگەن ازالى كوڭىلى مەن قۇرمەتىن ۇبىلدىردى. جياڭسۇ ولكەلىك حالىق ۇكىمەتى ياڭ سۇڭلينگە "تىنىشتىق قورعاۋشىسى" اتاعىن تولىقتاپ بەردى، 2004 ـ جىلى 2 ـ ايدا قوعام حاۋىپسىزدىگى مينيسترلىگى وعان 2 ـ دارەجەلى قاھارمان ۇلگى اتاعىن تولىقتاپ بەردى.

قازىر ياڭ سۇڭلىننىڭ ۇلى ياڭ نيڭ مەن قىزى ياڭ حۇڭ اكەلەرىنىڭ ۇزىن باسىپ، قوعام حاۋىپسىزدىگى شەبىنە قوسىلدى. "اكەمىز باسىپ بولماعان جولدى ۇبىز بىرگە باسامىز. اكەمىزدىڭ ورىندالماعان ارمانىن ۇبىز بىرگە ورىندايمىز" . 2016 ـ جىلى ۇلى ياڭ نيڭ اسكەري ومىرگە دەگەن قيماستىقپەن كاسىپ اۋىستىرعاننان كەيىن، ساقشىلىقتى تاڭداپ، جياڭسۇ ولكەسى نانجىڭ قالالىق قوعام حاۋىپسىزدىگى مەكەمەسى قاتىناس ساقشى بولمىشە اترەتىنىڭ ساقشى ىستەرى قامتاماسىزداندىرۇ كەڭسەسىنىڭ ۇبىر حالىق ساقشىسىنا اينالدى. ول ۇزىننىڭ ساقشى كيىمىن كيگەن بەينەسىن اينادان تۇڭعىش رەت كورگەن كەزىندە، كوز جاسى كولدەدى. "اكە، كوردىڭىز بە، مەن ۇسىز سەكىلدى ساقشى كيىمىن كيىپ، ۇسىز شەكسىز سۇيگەن قىزمەت ورىنندا تۇرمىن" .

اكەسىنىڭ ۋاربىر ۇسوز ـ ارەكەتى اعالى ـ قارىنداس ەكەۋىنە ۋار ۋاق نەپال كورسەتىپ، جىگەرلەندىرىپ كەلەدى. قازىر ياڭ نيڭ كاسىپتىڭ شەبەرگە اينالىپ، ارت ـ ارتىنان سىلاندى. "اعالى ـ قارىنداس ەكەۋىمىز اكەمىز شەكسىز سۇيگەن قوعام حاۋىپسىزدىگى ىستەرى جولىندا ۇزدىكسىز كۇرەس جاساپ جاتقانىمىزعا ەرەكشە باقتى سەزىنەمىز. مەنىڭشە، اكەمىز دە بۇعان سۇيىنەتىن بولۋ كەرەك!" ، ـ دەدى ياڭ نيڭ.

جاڭ جيەمىڭ: بۇزاقىلارمەن جان قيارلىقپەن سايىسقان قوعام حاۋىپسىزدىگى قاھارمان ۇلگىسى

جاڭ جيەمىڭنىڭ سۋرەتى.

□ شينجۋا اگەنتىگى تاراتقان

شينجۋا اگەنتىگىنىڭ چاڭشادان بەرگەن حابارى (ئەتلىشى **ليۋ ليانحىك**). 2019 ـ جىلى 12 ـ ايدىڭ باس شەنىندە، "رەسپۇبليكا ۇمىتپايدى ــ 1949ـ جىلدان 2009 ـ جىلعا دەيىن حۇنان ولكەسىنىڭ چاڭشا قالاسىندا قىزمەت ۇستىندە قۇربان بولعان، مۇگەدەك بولعان قوعام حاۋىپسىزدىگى حالىق ساقشىلارى دەرەكتى فوتو تۇندىلار كورمەسى" اشىلدى. مەملەكەتتىك قوعام حاۋىپسىزدىگى جۇيەسىنىڭ 1 ـ دارەجەلى قاھارمان ۇلگىسى، توڭكەرىستىك قۇربان جاڭ جيەمىڭنىڭ نزگى ىستەرى كورەرمەندەردىڭ نازارىن اۋدارادى.

جاڭ جيەمىڭ، ەر، 1972 ـ جىلى 10 ـ ايدا حۇنان ولكەسىنىڭ نيڭشياڭ اۋدانىندا (قازىرگى نيڭشياڭ قالاسى) دۇنيەگە كەلگەن، 1992 ـ جىلى 12 ـ ايدا قوعام حاۋىپسىزدىگى قىزمەتىنە قاتىناسقان، 2002 ـ جىلى 6 ـ ايدا جۇڭگو كومۇنيستىك پارتياسىنا مۇشە بولعان، جوعارى تەحنيكۇم ماعلۇماتىنا يە، 1 ـ دارەجەلى اتقارۋشى ساقشى، قۇربان بولۋدان بۇرىن چاڭشا قالالىق قوعام حاۋىپسىزدىگى مەكەمەسى شارلاۋشى ساقشى تارماق اترەتى فۇرۇڭ ۇلكەن اترەتىنىڭ حالىق ساقشىسى.

2003 ـ جىلى 8 ـ ايدىڭ 31 ـ كۇنى جاڭ جيەمىڭ ماڭزدى قورعاۋ مىندەتىن اتقارعاندا، جاعدايى ەڭ كۇردەلى شارلاۋ اۋماعىندا شارلاۋ، تۇنقيل جاعدايدا ۇبىر جايلى ەتۋ قىزمەتىنە جاۋاپتى بولۋدى ىرىقتىلىقپەن تالاپ ەتەدى. سول كۇنى تاڭعى ساعات 4تەن 11 مينۇت وتكەندە، جاڭ جيەمىڭ، لو شيحاي، چىن ۋي سىندى 3 حالىق ساقشىسىنان قۇرالعان چاڭشا قالالىق قوعام حاۋىپسىزدىگى مەكەمەسى شارلاۋشى ساقشى تارماق اترەتى فۇرۇڭ ۇلكەن اترەتىنىڭ 12 ـ ۇنومىرلى شارلاۋشى كولىك گرۋپپاسى چاڭشا قالالىنىڭ شاۋشان جولىندا شارلاۋ جۇرگىزگەندە، چاڭشا قالالىق قوعام حاۋىپسىزدىگى مەكەمەسى 110 ساقشىعا مالىمدەۋ ورتالعىنىڭ 3 ۋرلىق قىلمىس كۇماندىسىنىڭ تامنان اسىپ، فۇرۇڭ رايونى يۇييىڭ باستاۋىش مەكتەبىنە كىرگەندىگىن، 12 ـ ۇنومىرلى كولىك گرۋپپاسىنىڭ جىلدام بارىپ ۇبىر جايلى ەتۋىن تالاپ ەتكەن بۇيرىعىن تاپسىرىپ الادى.

بۇيرىقتى تاپسىرىپ السىمەن، 12 ـ ۇنومىرلى كولىك گرۋپپاسى دەرەۋ يۇييىڭ باستاۋىش مەكتەبىنىڭ كەزەكشىلىك كەڭسەسىنە جەتەدى. دەلو مالىمدەۋشىدەن ناقتى جاعدايدى ۇعىسقاننان كەيىن، جاڭ جيەمىڭ تاباندا قاتىستى ادامدارىنىڭ مىندەتىن ويداعىداي ورنالاستىرىپ، ۇتىنتۋ جۇرگىزەدى. 5 مينۇتتان كەيىن، جاڭ جيەمىڭ ەڭ الدىمەن قازىنا كەڭسەسىنە بارا-تىن زالدىڭ ەسىك جاپسارىنان ۋالىز جارىق شىعىپ تۇرعانىن بايقايدى، ول دەرەۋ قىلمىس كۇماندىسىن شىعۋا بۇيىرادى ۋاڭ قىزمەتتەستەرىن زالدىڭ ەسگىنە قاراي جىنالۋعا شاقىرادى، سودان كەيىن ۇزى ەڭ الدىمەن اتىلىپ كىرەدى.

3 قىلمىس كۇماندىسى ساقشى بار ەكەنىن بايقاعان سوڭ، ۇش قىرلى قايچى پىشاقتارىن سەرمەي ۇجۇرىپ، جان ـ جاقتا قاشادى. سونىڭ ىشىندە ۇبىر قىلمىسكەر سىرتقا قاشقاندا، جاڭ جيەمىڭ ونى بوگەپ قالادى. قانقۇيلى قىلمىس كۇماندىسى "توسپا" دەپ ايعايلاپ، جاڭ جيەمىڭگە پىشاعىن بەتالدى سىلتەيدى.

وتكىر پىشاق الدىندا، جاڭ جيەمىڭ تىنتەي دە جاسقانبايدى. الايدا زالدىڭ جارىعى ۋالىز بولماندىقتان، قىلمىس كۇماندىسىمەن السۋ بارىسىندا جاڭ جيەمىڭگە پىشاق ۇتىپ، جاراقاتتاندى. قىلمىس كۇماندىسى جاڭ جيەمىڭگە بلگەرىندى ـ كەيىندى 18 جەرىنەن پىشاق سالادى، سونىڭ ىشىندە ۇبىر پىشاق جۇرەگى مەن وكپەسىن زاقىمداپ، جارانىڭ تەرەڭدىگى 18 سانتيمەترگە جەتەدى. الايدا، وسىنداي جاعدايدا دا ۇومىرىنىڭ ەڭ سوڭعى ساتىندە جاڭ جيەمىڭ قىلمىس كۇماندىسىنىڭ ەكى ايعانىن تاس قىلىپ ۇستاپ الىپ، جىبەرمەي قويادى.

قانقۇيلى قىلمىس كۇماندىسى باستان ـ اياق قاھارمانىنىڭ تىستەۋىكتەي قاتقان قوس قولىنان قۇتىلا المايدى، 5 مينۇتتان كەيىن، ارپالىسقان داۋىستى ەستىگەن 2 جاۋىنگەر سەرىگى مەن امانداق قورعاۋشى جەتىپ كەلىپ، قىلمىس كۇماندىسىن ۇستاپ العانىنان كەيىن عانا جاڭ جيەمىڭ قولىن بوساتادى. "سەندەر مىنانى (بۇزاقىنى) الپ قايتىڭدار، مەن ناشارلاپ بارامىن" ، وسى ۇسوزىن ايتىپ بولعان سوڭ، جاڭ جيەمىڭ ەسىنەن تانىپ، سول بەتى ويانبايدى.

نەبارى 30 جاستاعى جاڭ جيەمىڭ قانى كوپ كەتىپ، جاراقاتى سالماقتى بولعاندىقتان، قۇتقارۋ ۇونىم بەرمەي ەرلىكپەن قۇربان بولادى.

چاڭشا قالالىق قوعام حاۋىپسىزدىگى مەكەمەسى سايايى ۇبولىمى ۇگىت باسقارماسىنىڭ باستىعى كۇڭ ي بىلاي دەپ تانىستىردى: جاڭ جيەمىڭ تاڭداۋلى نەگىزگى ساتى حالىق ساقشىسى. كوزى تىرىسىندە ول باستان ـ اياق بار ىنتا ـ پەيىلمەن حالىق ۇشىن قىزمەت ىستەۋ ۇتۇبىرلى ماقساتىن ەسىندە بەرىك ساقتاپ جانە ونى قۇلشىنا امالياتتا ايگىلەپ، قىزمەت ورنىن تياناق ەتىپ، قالتقىسز ۇلەس قوستى. ول كەزىندە 2 رەت تاڭداۋلى مەملەكەت قىزمەتكەرى بولدى، 4 رەت تارماق اترەت جاعىنان تاڭداۋلى حالىق ساقشىسى بولىپ باعالاندى، 1995 ـ جىلى تاسقىنعا قارسى اتتانىپ، قاتەردەن اراشالاۋ ەڭبەگى كورنەكتى بولعاندىقتان، چاڭشا قالالىق قوعام حاۋىپسىزدىگى مەكەمەسىنىڭ مارابىتاتاۋىنا يە بولدى. 2002 ـ جىلى 2003 ـ جىلى كوشەدەگى "تۇناۋشىلىق جانە تالان ـ تاراجىلاۋ" قىلمىسىنا سوققى بەرۋدەگى ەڭبەگى ۇزدىك بولعاندىقتان، تارماق اترەت جاعىنان 2 رەت "تۇتقىنداۋ شەبەرى" ، "بارلاپ اشۋ شەبەرى" بولىپ باعالاندى.

2003 ـ جىلى 9 ـ ايدىڭ 25 ـ كۇنى قوعام حاۋىپسىزدىگى مينيسترلىگى جاڭ جيەمىڭگە "مەملەكەتتىك قوعام حاۋىپسىزدىگى جۇيەسىنىڭ 1 ـ دارەجەلى قاھارمان ۇلگىسى" اتاعىن تولىقتاپ بەردى؛ 2003 ـ جىلى 12 ـ ايدىڭ 18 ـ كۇنى قوعام حاۋىپسىزدىگى مينيسترلىگى جاڭ جيەمىڭگە "توڭكەرىستىك قۇربان" اتاعىن تولىقتاپ بەردى.

ما زۇگۇاڭ: علمي زەرتتەۋمەن وتانعا ەسە قوسپ، ۇومىر بويى "ساۋلەمەن شۇعىلدانعان"

ما زۇگۇاڭنىڭ سۋرەتى (ماتەريالدىق سۋرەت).

□ شينجۋا اگەنتىگى تاراتقان

شينجۋا اگەنتىگىنىڭ حاربىننان بەرگەن حابارى (ئەتلىشى **ياڭ سىچي**). ما زۇگۇاڭ، جۇگگو علىم اكادەمياسىنىڭ اكادەميگى، حاربين ونەركاسىپ داشۇەسى ءارىش شۇەيۇانىنىڭ پروفەسسورى، كوزى تىرىسىندە ۇزاق ۋاقىت بويى لازەر ساۋلەسىنىڭ دانەكەر ساۋلە سپەكترى، جاڭا تيپتى رەتتەلەتىن لازەر ساۋلەسى جانە سىزىقتىق ەمەس وپتيكا، سوندداي ـ اق ونىڭ قولدانىلۋىن زەرتتەۋمەن اينالىسقان. ۇومىر بويى "ساۋلەمەن شۇعىلدانعان" ، علمي زەرتتەۋمەن وتانعا ەسە قوسۋ ـــ ونىڭ ۇومىرىنىڭ ناعىز بەينەسى.

ما زۇگۇاڭ 1928 ـ جىلى بەيجىڭدە دۇنيەگە كەلگەن، كەيىن شاندۇڭ داشۇەسىنەن وقىعان. 1950 ـ جىلى ول تاننىڭ ۇندەۋىنە ۇۇن قوسپ، حاربين ونەركاسىپ داشۇەسىنە بارىپ، اسپىرانتتار كلاسىندا وقىعان، سونىمەن بىرگە، فيزيكا وقىتۋشىسى بولعان.

20 ـ عاسىردىڭ 80 ـ جىلدارىنىڭ باسىندا، شەتەلدە وقۋدا بولعان كەزىندە، ما زۇگۇاڭ "ناتري قوس اتوم مولەكۇلاسىنىڭ ۇبىرىنشى ۇشتىك كۇيدەن ۇوتۋ" جاڭا ساۋلە سپەكترىن ۇساتتى بايقادى. بۇل حالقارادا تۇڭعىش رەت وسى سپەكتر الابىندا فلۇورەسسەنتتى ساۋلەسىن بايقاۋ بولاتىن.

الايدا، سول كەزدەگى شەتەلدىك مامانداردىڭ ما زۇگۇاڭنىڭ جەتىستىگى شەتەلدىك تاجىريبە اسپاپتارىن پايدالانۋدان كەلگەن دەپ قاراپ، علمي دىسسەرتاتسيادا ما زۇگۇاڭنىڭ اتىن ۇشىنشى ورىنعا جازادى. ما زۇگۇاڭ دالەلگە نەگىزدەلە وتىرىپ تالاس جۇرگىزدى، ەڭ اقىرىندا، بۇل بايقاۋ تەك ونىڭ وزىنە عانا ۇتان بولادى.

"مەنىڭ تالاسقانىم ەلىمنىڭ اتاق ـ ابىرويى، ەلىمىز حالقىنىڭ نامىسى ەدى. مۇنى جۇڭگولىق جاساعاندىقتان، داڭق جۇڭگوعا ۇتان بولۋعا ۇتىس" ، ـ دەيدى ما زۇگۇاڭ.

بۇل تاجىريبەنى جاساعان كەزدە، ما زۇگۇاڭ 2 جىلدا 150 جىڭ ۇشي كەسپە جەگەن. باسقالار كۇندىز تاجىريبە اسپاپتارىن ىستەتكەندىكتەن، ول باسقالاردىڭ دەمالعان ۋاقىتىنان پايدالانىپ، كەشكى ساعات 6دان كەلەسى كۇنى تاڭعى ساعات 9عا دەيىن تاجىريبە جاسايدى. ەلگە قايتقان كەزدە، ما زۇگۇاڭنىڭ قورجىن ـ قولاڭىنىڭ ىشىندە كىيم ـ كەشەگى مەن ايىق كىيمىنەن باسقا، تەك قالىڭ ەستەلىك داپتەرى مەن تاجىريبەحاناعا ساتىپ العان شاعىن تيپتى تاجىريبە جابدىقتارى عانا بار ەدى. ول تاعى ۇنەمدەپ قالعان شەتەل اقشاسىن تۇگەلدەي مەملەكەتكە تاپسىرىپ بەرەدى. "شەتەلگە شىعۋ ورايى مەن اقشانى مەملەكەت بەرگەن، وعان وزىمە كەرەك نارسەلەردى ساتىپ الۋىما بولمايدى" ، ـ دەيدى ول.

ما زۇگۇاڭ علمي زەرتتەۋدە، نزدەنۇدە توتەنشە قۇنىنتى بولدى. وعان لازەر جونىندە ۇبىر تۇتاس قۇراستىرىلاتىن وقۋلىقتىڭ باس رەداكتورلىق مىندەتى جۇكتەلگەن كەزدە، 250 مىڭ ارپىتىك قولجازباعا ۇبىر ـ ۇبىر بەتتەن، ۇبىر ـ ۇبىر جولدان ۇۇڭلىپ، ۇتپىتى، ۇۇتىر، نۇكتەسىنە دەيىن وي جۇگىرتىپ، قولجازبانى الدەنەشە رەت وڭدەپ شىعادى. كوپشىلىك ۇبىر اۋزدان باسۋعا بەرسە بولادى دەگەن كەزدە، ول تاعى ۇبىر رەت تەكسەرىپ شىعۋدى ۇسىنىپ: "قۇنىنتى بولۋ ۇبىلىم نزدەۋدەگى الىپەلىك پوزيتسيا!" ـ دەيدى.

وقىتۋشىلىقپەن نەشە ون جىل شۇعىلدانعاندا، مەملەكەتتىك دامۇ قاجەتىنە نەگىزدەلگەن ما زۇگۇاڭ زەرتتەۋ بەتالىسىن ۇزدىكسىز رەتتەپ وتىردى، بلگەرىندى ـ كەيىندى بولىپ لازەر ساۋلەسىنىڭ دانەكەر ساۋلە سپەكترى، جاڭا تيپتى رەتتەلەتىن لازەر، رەنتگەندىك لازەر، سىزىقتىق ەمەس وپتيكا تەحنيكاسى، ينفرا قىزىل لازەرلىك تەحنيكاسى جانە لازەرلىك كەڭىستىك ينفورماتسيا تەحنيكاسى سياقتى كوپتەگەن جاساماپزدىق سىياتتى دۇنيە جۇزىلىك وزىق دەڭگەيدەگى علمي زەرتتەۋ باعىتىن العا قويدى.

حالقارادا ەڭ الدىمەن لازەرلىك تەربەلىستىڭ 10 ۇتۇرىن جۇزەگە اسىرىپ، جاڭا فلۇورەسسەنتتى ساۋلە الابىنان 17سىن بايقايدى، سىزىقتى ەمەس وپتيكالىق بارىستىڭ 7 ۇتۇرىن ەڭ الدىمەن بايقايدى، 13 جاڭا سپەكتر الابىن ەڭ الدىمەن بايقايدى... ما زۇگۇاڭ لازەرلىك ينجەنەريا قولدانىلىمىنداعى دەرەۋ شەشۋگە ۇتىنىستى ۇبىر توپ كەلەلى تاقىرىپقا جاۋاپتى بولىپ، حالقارالىق وزىق دەڭگەيدەگى نەمەسە ەل ىشىندە نەگىزىن قالاۋ سىياتتى علمي زەرتتەۋ ناتيجەسىنە قول جەتكىزىپ، تالاي رەت ەمەلەكەتتىك جاراتىلىستىق علىم سىلىعنا، ەمەلەكەتتىك پاتەنتكە جانە ولكە، مينيسترلىك دارەجەلى علىم ـ تەحنيكا العاباسارلىعى سىلىعنا يە بولدى.

1999 ـ جىلى ەكتەپ ونى اكادەميك باعالاۋىنا كورسەتەدى، ۇبراق ول جولدانعان ۇوتىنىش ماتەريالدارىن قايتارىپ اكەلۋدى تالاپ ەتەدى. 2003 ـ جىلى قايتىس بولاردان ۇبىر اي بۇرىن ول تاعى ۇسىنىس بوينشا وقۋشىلارعا "ادام بولۋ جانە ۇىس جۇرگىزۋ" تاقىرىبىندا لەكسيا سويلەيدى...

"كومۇنيستىك پارتيا مۇشەسىنىڭ پارتياعا، وتانعا دەگەن سۇيىسپەنشىلگى توتەنشە ناقتى، ناقتىلىعى ۋار كۇنى قاندداي ادام بولۇندا، قالاي ۇىس دىسىپلىندە جانە قىزمەتكە قاندداي ماملە جاساۋىندا" ، "وزگە ەلدىڭ شارت ـ جاعدايى قانشالىقتى جاقسى بولعانمەن، ۇوزىڭنىڭ ەلىڭدى ويداعىداي قۇرۇعا مۇلدە جەتپەيدى"... مىنە بۇل ما زۇگۇاڭنىڭ كوزى تىرىسىندەگى قاراپايىم ۇسوزى، ونىڭ سوڭىنا قالدىرعان رۇحانى بايلىعى.

(باسى 1 ـ بەتتە)

بىلتىرعى سول تۇستاعىدان 20% ارتتىردى. "الدىڭعى كەزەڭدە 9 ايماقتان العان تاپسىرىستى تۇگەلدەي ۋاعىندا ورىنداپ جەتكىزىپ بەردىك" . سەرىكتەستىكتىڭ باس ديرەكتورى لىۋ چۇانحۇي: "باتىس سولتۇستىكتەگى تۇرمىسقا قاجەتتى قاعاز وندىرەتىن باستى زاۋود رەتىندە، ۇبزدىڭ شينجياڭ بازارىندا يەلەگەن ۇلەسىمىز 50% بولدى، كەزەكتە كاسىپورنىمىز جوسپارداعى ۇوندىرىس قۇاتىنا جابىياي جەتىپ، بازاردىڭ قامداۋىن قامتاماسىزداندىرا الاتىن بولدى" ، ـ دەدى.

قۇمىل جوعارى، جاڭا تەحنيكا كاسىبىن اشۋ رايونىندا شاڭحاي ەلەكتر ەنەرگيا جابدىقتاۋ شينجياڭ شەكتى سەرىكتەستىگىندەگى نەشە وندىرىس جۇمىسشى قارىبالاس ۇوندىرىس جۇرگىزۋدە. بيىل جەل ەلەكتر كاسىبى جارىسا قۇراستىرۋ ورلەۋىن كۇتىپ الدى، سەرىكتەستىكتىڭ ۇوندىرىس تاپسىرىسى تۇتاس جىلعا ورنالاستىرىلىپ بولدى. "ۇبز كەزەكتەسپە ىستەۋ، ۇستەمەلەپ ىستەۋ ۇتۇزىمىن اتقارىپ، ۇوندىرىس قۇاتىن قىسقا ۋاقىت ىشىندە ارتتىرۋعا، بوساتۋعا كەپىلدىك ەتتىك، سونىمەن بىرگە، ۇىشىنارا ۇوندىرىس قۇرالدارىن قايتادان جوبالاۋ، جاساۋ ارقىلى ۇوندىرىس ونىمدىلگىن جوعارىلاتتىق. قازىر ۇوندىرىس قۇاتى وتكەن جىلعى ۇقساس مەزگىلدەگىدەن 60% ـــ 50 ارتتى" ، ـ دەدى سەرىكتەستىكتىڭ ۇوندىرىس جاۋاپتىسى باۋ ۋانلىك.

الۋان ۇتۇرلى امال ىستەتپى، سايىسات جاعىنان تىمىدىلىك جاسىپ، ناقتى ۋادىس قولدانىپ، وزىندىك قۇندى تومەندەتپى، كاسىپورنداردىڭ قالپىنى ۇوندىرىستى قالپىنا كەلتىرۋىن بار كۇشپەن قولدادى... اۋتونوميالى رايونىنىڭ جەر ـ جەرىندە شىعارىلعان جاندى جادىراتارلىق شارالار كاسىپورندارىنىڭ "كوڭىلىن" ورنىقتىردى. جەر ـ جەر "ۇبىر كاسىپورنىنا ۇبىر شارا" ، تەكسەرىپ بەكتۇگە جاڭالىق جاساۋ سياقتى شارالار اتقارىپ، كاسىپورندارعا بارىپ قىزمەت وتەپ، ۇىس جۇزىندىك قىينىلىقتارىن شەشتى. سانجى مەملەكەتتىك جوعارى، جاڭا تەحنيكا كاسىبىن اشۋ رايونى كاسىپورندارعا 77 كادر جىبەرىپ، بەتپە ـ بەت، جانكۇيەرلىكپەن قىزمەت وتەپ، كاسىپورندارداڭى شيكىزات پەن ۇونىم تاسىمال ارناسىن ىركىلىسىزدەندىردى. اراتۇرىك اۋدانى "الدىمەن بەكتىپ، ارتىنان سالۋدى" "الدىمەن سالىپ، ارتىنان تەكسەرىپ وتكىزىپ الۋعا" وزگەرتىپ، اراتۇرىك ونەركاسىپ باقشاسىنا ىرگە تەبۇدىڭ العاشقى تەكسەرۋىنەن وتكەن، سوندداي ـ اق زاڭدىق ونىمدىلىككە يە ۋادە بەرگەن كاسىپورندار ۇىشىن باستان ـ ايىاق سوڭىنا ۇتۇسپ قىزمەت ەتپ، تەكسەرىپ بەكتۇگ، قىزمەت وتەۋ ونىمدىلگىن جوعارىلاتۇ ارقىلى جۇمىستى، ۇوندىرىستى قايتا باستاۋ ايىاق السىن جەدەلدەتتى.

جالپى كاسىپ سالاسى تىزبەگىنىڭ ۋاربىر بۇىنىندا-عى جۇمىستىڭ، ۇوندىرىستىڭ قالپىنا كەلۋىن جەدەل بلگەرلەتپى، ۇتۇيىندى ونەركاسىپ نسانى قۇرىلىستارىن بارىنشا جەبەپ، ۇتۇرلى ۇتيىمدى سىاياساتتاردى تياناقتاندىرۋعا ۇزدىكسىز كۇش سالدى. اۋتونوميالى رايوندىق ونەركاسىپ جانە ينفورماتسيالاندىرۋ مەكەمەسىنىڭ قاتىستى جاۋاپتىسى مىنالاردى ۇبلدىردى: ۋاقىتپەن جارىسپ، شعىننىڭ ورنىن تولتىرۋ ۇۇشىن، رايونىمىزداعى ونەركاسىپ كاسىپورندارى اسقاق رۇحپەن تۇتاس جىلدىق ەكونوميكالىق، قوعامدىق دامۇ نسانا ـ مىندەتتەرىن ورىندامۇ جولىندا تالقىپاي تالپىنۇدا.